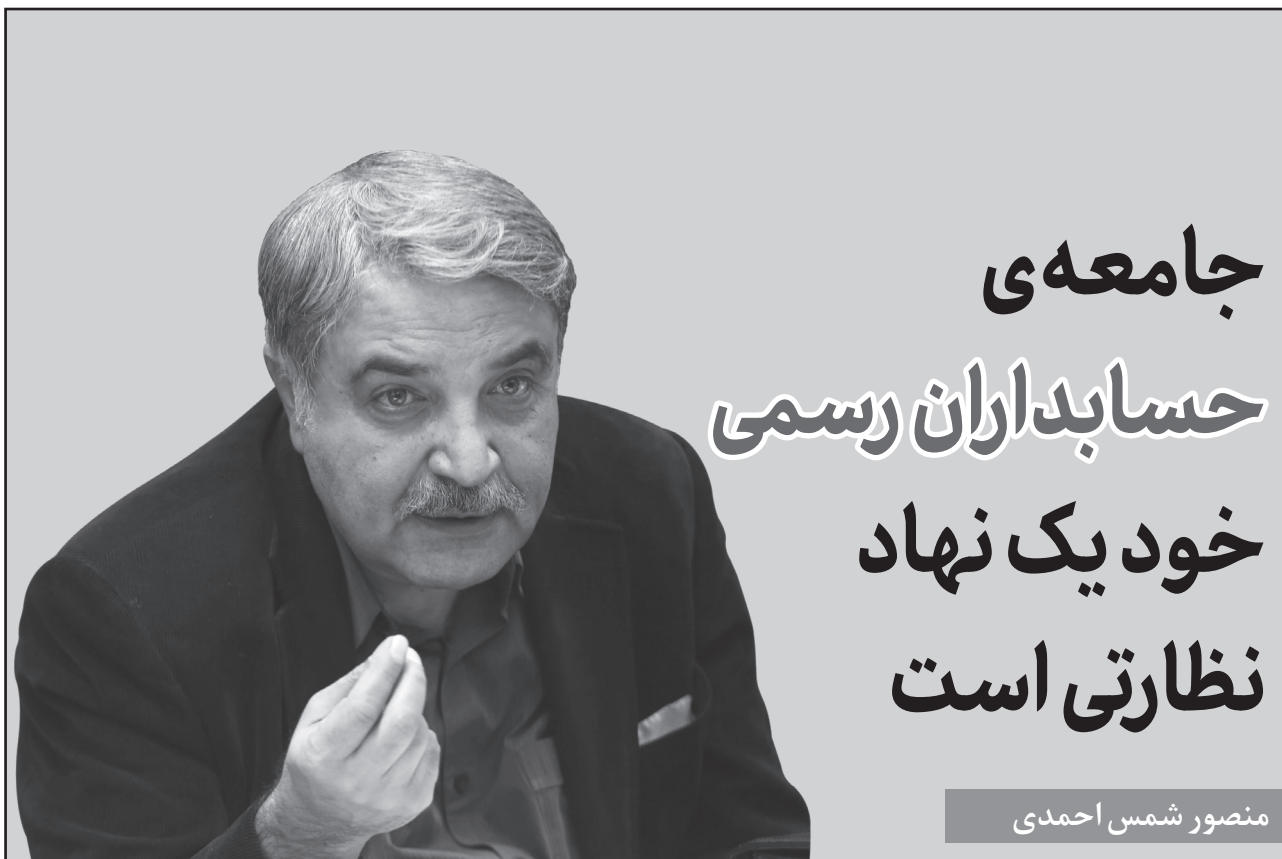

جامعه‌ی حسابداران رسمی خود یک نهاد نظارتی است

منصور شمس احمدی

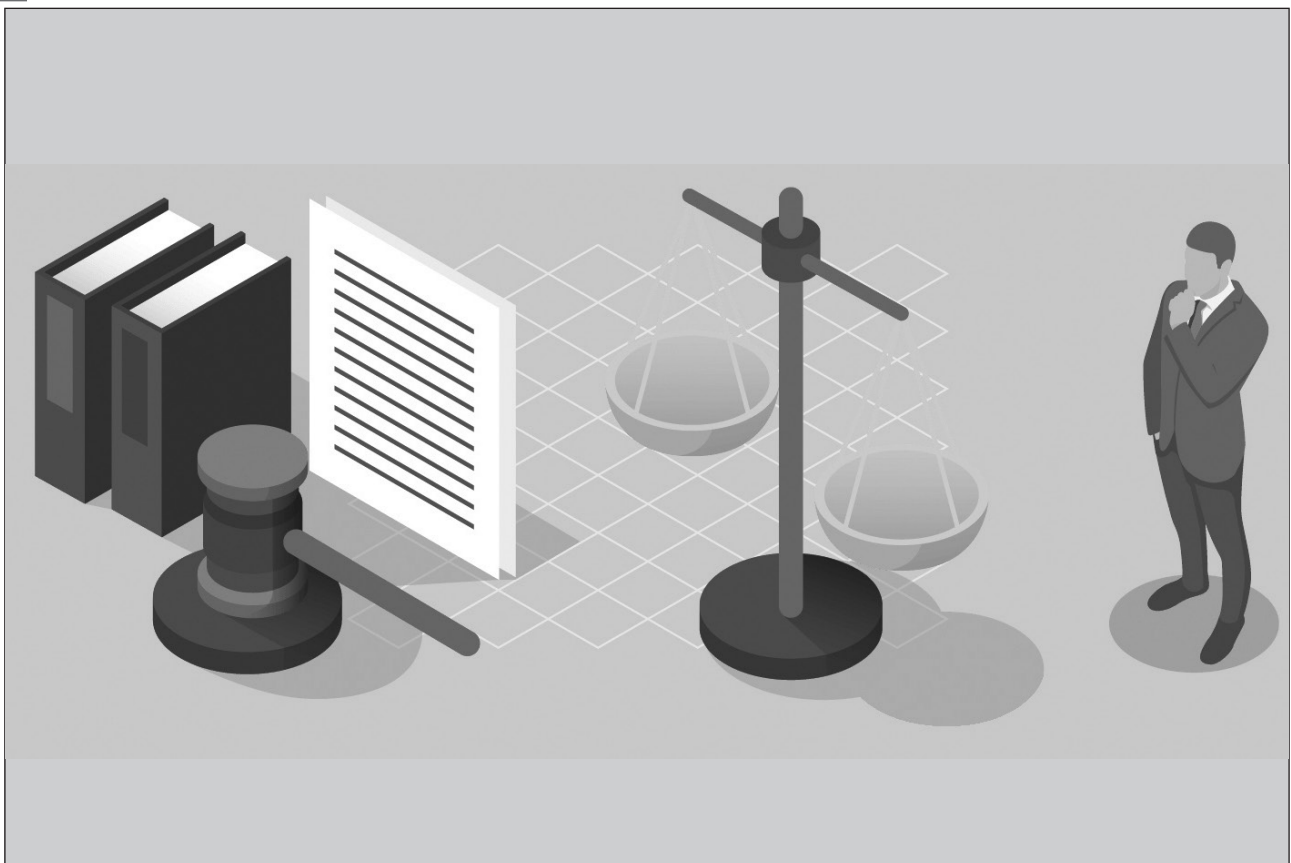
نهاد نظارتی؟

جامعه فاقد ویژگی‌های نهادهای حرفه‌ای است و بیش از ۴۷ اتصال به دولت دارد. اصولاً هدف تشکیل جامعه بر اساس تبصره ۲ ماده واحده نیز نظارت حرفه‌ای بر کار حساب‌رسان بوده است. طبق ماده ۲ اساسنامه‌ی جامعه هدف از تشکیل جامعه عبارتست از تنظیم امور اعتلای حرفه حسابداری و حسابرسی در کشور و نظارت حرفه‌ای بر کار حسابداران رسمی. نظارت بر شورای عالی جامعه از طریق نمایندگان وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس کل بانک مرکزی، سازمان بورس و هیأت عالی نظارت انجام می‌شود.

هیأت عالی نظارت متشکل از سه نفر به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی است که نظارت بر فعالیت‌های حرفه‌ای اعضای جامعه را عهده‌دار است. هیأت عالی انتظامی متشکل از یک نفر به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی،

انجام می‌شود. نهادهای ناظر به نحوی زیر نظر دولت، یا ارکان دیگر حکومتی قرار دارند، اکثریت ارکان راهبری آن‌ها از افراد غیرشاغل در حرفه تشکیل می‌شود. رسیدگی نهادهای نظارتی بر مؤسسات حسابرسی علاوه بر رسیدگی به شکایات به صورت ادواری (عمدتاً در مورد مؤسساتی که مسئول حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس هستند) انجام می‌شود. این رسیدگی‌ها به صورت نمونه‌ای و بر اساس تعداد یا حجم درآمدهای شرکت‌های بورسی که مورد حسابرسی قرار گرفته‌اند تعیین می‌شود. نظارت مستمر به شیوه‌ای که ما در ایران داریم و هر ساله همه‌ی مؤسسات را از نظر کیفیت پرونده‌ها و وضعیت مؤسسات رسیدگی می‌کنیم، در هیچ کشوری سابقه ندارد. سؤال این است که آیا جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران یک نهاد حرفه‌ای است یا یک

از آن‌جا که در حرفه‌ی حسابرسی منافع عموم مطرح است، وجود نهاد ناظر اجتناب‌ناپذیر است. مهم اما این است که نظارت‌کننده و نظارت‌شونده درک مشترکی از موضوع نظارت داشته باشند. در حرفه‌ی حسابرسی دو نهاد وجود دارد: نهاد حرفه‌ای (Professional body) و نهاد ناظر (Regulatory body)، AICPA و ACCA دو نمونه نهاد حرفه‌ای و PCAOB (آمریکا) و FRC (انگلستان) دو نمونه نهاد ناظر هستند. نهادهای حرفه‌ای مردم‌نهاد هستند و دولت هیچ‌گونه دخالتی در اداره آن‌ها ندارد، اعضا را خودشان انتخاب می‌کنند، امتحان می‌گیرند و رسیدگی به کیفیت کار اعضا بر حسب شکایت است و نه رسیدگی مستمر. بررسی همپیشگان هم به صورت داوطلبانه

یک نفر به انتخاب وزیر دادگستری و یک نفر به انتخاب شورای عالی جامعه، مسئولیت صدور آرای نهایی انتظامی را برعهده دارد. علاوه بر موارد فوق هیأت ویژه رسیدگی، طبق ماده ۳۷ مکرر اساسنامه‌ی جامعه که از رئیس هیأت عالی نظارت، یک نفر متخصص امور مالی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و یک نفر متخصص در رشته‌ی حقوق مالی به انتخاب وزیر دادگستری تشکیل می‌شود، می‌تواند به دستور وزیر تخریفات، قصور و اهمال کلیه‌ی اعضای جامعه را مورد رسیدگی قرار دهد.

به نظر من دو دلیل اصلی که اخیراً بحث ایجاد ضرورت نهاد ناظر را مطرح کرده است عبارتند از:

۱- تشکیل نهادهای ناظر در ۵۵ کشور و عضویت آن‌ها در انجمن بین‌المللی نظارت‌کنندگان مستقل حسابرسی (IFIAR). از آن‌جا که

حدود ۶۵٪ تا ۹۵٪ حسابرسی در ۵۵ کشور عضو آن انجمن را مؤسسات حسابرسی بزرگ بین‌المللی (عمدتاً چهار مؤسسه‌ی بزرگ) به عهده داشته‌اند و کشورها هیچ‌گونه نظارتی بر آن‌ها اعمال نمی‌کرده‌اند و بعد از فساد مالی شرکت انرون آمریکا و تدوین قانون ساربینز آکسلی، این کشورها را برآن داشت تا به تبعیت از آمریکا برای جلوگیری از فسادهای مشابه واحدهای نظارتی تشکیل‌دهنده و بر این مؤسسات بزرگ نظارت کنند. قانون جامعه‌ی حسابداران رسمی شش سال قبل و اساسنامه‌ی جامعه سه سال قبل از تأسیس PCAOB تصویب شد. جامعه همان‌طور که اشاره شد از ابتدا نهاد نظارتی و زیرنظر دولت (هیأت وزیران و وزیر امور اقتصادی و دارایی) بوده است.

۲- دلیل دوم برای تشکیل نهاد نظارتی جدید این‌طور عنوان شده

است که جامعه‌ی حسابداران رسمی خودانتظام است و اعضا خود یکدیگر را نظارت می‌کنند. علت استفاده از غیرشاغلین حرفه در رسیدگی به کنترل کیفیت مؤسسات حسابرسی، این موضوع است که به دلیل مقررات جامعه کلیه‌ی مؤسسات حسابرسی (در حال حاضر ۲۶۰ مؤسسه) باید هر ساله مورد رسیدگی قرار گیرند که واقعاً دشوار بوده و در کشورهای دیگر این رسیدگی به‌طور نمونه انجام می‌شود. به دلیل کمبود حسابدار رسمی غیر شاغل که توانایی این کار را داشته باشند، ضرورتاً در رسیدگی‌ها از شاغلین حرفه هم استفاده شده است. به نظر من، جامعه‌ی حسابداران رسمی یک نهاد نظارتی است و با تغییراتی در اساسنامه‌ی آن می‌توان بر استقلال بیشتر و افزایش کارایی آن افزود و نیازی به نهاد نظارتی جدید نیست. ■